

INSPIRATIENOTA

DE ROL VAN BURGERGROEPEN BIJ

FUSIES VAN LOKALE BESTUREN

Inspiratienota bij toekomstige fusies van lokale besturen

Betrekken van burgergroepen bij fusieprocessen en in de nieuwe fusiegemeente

INHOUDSTAFEL

1. Situering van deze nota
2. Algemene beschouwingen rond gemeentelijke fusies
3. Wat zegt Vlaanderen rond het betrekken van burgers bij fusies?
4. Goede praktijken van lokale besturen als wegwijzers
5. Wat denken burgers over een mogelijke fusie? Waar zijn ze bezorgd over?
6. Hoe maak je van een fusietraject een (uiteraard participatief) successtraject?
7. Een woord van dank
8. Enkele aanvullingen in de aanloop naar meer fusies in Vlaanderen

1. SITUERING VAN DEZE NOTA

Steeds meer lokale besturen denken aan fusies of startten reeds een fusieproces. Daarbij rijzen bij burgers nogal wat bezorgdheden. Want de belangrijke beslissing tot fusie wordt weleens boven hun hoofden genomen, terwijl zij mee betrokken willen worden. Ook lokale besturen staan bij fusie voor een complexe opdracht die niet zomaar eenduidig kan worden aangepakt. Maar finaal bekeken komen de belangen/wensen van burgergroepen grotendeels overeen met die van de beleidsmakers. Ieder wil een sterkere gemeente waar het goed om leven is en waar bestuur en bewoners – ook in de kleinere kernen – elkaar ‘vinden’ en tot een goede samenwerking overgaan. Rond dit alles schreef VVDB deze inspiratienota met suggesties en goede praktijken.

De almaar complexere wereld met heel wat nieuwe uitdagingen vergt steeds meer bestuurskracht van de lokale besturen. Om alle taken op het laagste bestuursniveau voldoende kwaliteitsvol te kunnen uitvoeren, bundelen steeds meer gemeenten de krachten. Dit gebeurt op vele manieren. Alle lokale besturen gaan in elk geval tal van intergemeentelijke samenwerkingen aan (waaronder de intercommunale voor afvalverwerking, de politiezone, streekontwikkeling, ...). Maar het bundelen van krachten kan ook via een meer doorgedreven vorm: de vrijwillige samenvoeging of fusie. Een fusie is een complex proces op verschillende niveaus: een wettelijk proces en een intern proces waarbij dienstverlening, werkwijzen en processen op elkaar afgesteld moeten worden. Hierbij mag men degene voor wie men dit hele proces in gang steekt – de burger – zeker niet uit het oog verliezen. Het gaat immers bovenal om het welzijn van de burgers in de toekomst. **Bij zo’n belangrijk proces is het cruciaal om burgers en burgergroepen mee ‘aan boord’ te houden** en zo vervreemding tegen te gaan, te vermijden dat er een (nog bredere) kloof ontstaat tussen burger en politiek.

VVDB richt zich als koepel van dorpsraden en bewonersplatformen met deze nota tot beleidsmakers en ambtenaren, maar uiteraard ook tot burgers en burgergroepen. Niet enkel wie actief of passief denkt aan een fusieproject de komende jaren, maar ook wie zo'n intens traject al achter de rug heeft, kan ermee aan de slag. Aan de basis van de nota liggen immers belangrijke vragen. **Hoe worden niet alleen de oorspronkelijke lokale besturen maar ook de inwoners van de dorpen er beter van als hun lokaal bestuur een fusie aangaat?** Wat is daarbij belangrijk op het niveau van burgers, ambtenaren en beleidsmakers? Welke opportuniteiten kan de fusie opleveren op vlak van inspraak en maatschappelijk rendement naast het economisch rendement? Op deze vragen wil deze nota een aantal antwoorden aanreiken.

2. ALGEMENE BESCHOUWINGEN ROND GEMEENTELIJKE FUSIES

Bij een fusie gaat het eerst en vooral natuurlijk om winst aan bestuurskracht. De fusiegemeente moet immers sterker worden, over meer bestuurskracht beschikken dan de oorspronkelijke gemeenten. De keuze van de fusiepartners berust daarom op 'saaiere cijfergegevens'. Die vormen de basis van de in wezen politieke beslissing. In de vorige en deze legislatuur koppelt Vlaanderen belangrijke [financiële voordelen](#) aan een vrijwillige samenvoeging. Maar hoewel het fusieproces zich voornamelijk afspeelt en gerealiseerd wordt op het interne vlak van de lokale besturen, is de invloed op en zijn de gevolgen voor de individuele burger niet te onderschatten. **Een fusieverhaal biedt daarom ook kansen om burgers (weerom) meer te betrekken bij het lokaal bestuur. Grijp die kansen zo vroeg mogelijk in het transformatieproces. De beslissing tot fusie op voorhand aan burgers uitleggen, is trouwens meteen ook draagvlak creëren.**

Voor burgers kan denken aan een fusie wat emotioneel zijn, maar door hen te betrekken in het hele transformatieproces, hen tijdig te informeren over de bedoelingen, het fusiekader goed en volledig te schetsen, open en transparant te zijn en de voordelen duidelijk te benoemen, zullen zij ook verder kunnen kijken. Neem dus de tijd om hen te informeren zodat de plannen ook in hun geest kunnen rijpen. Het is normaal dat een ingrijpende verandering zoals een fusie weerstand opwekt. Hou daar rekening mee in de aanpak en communicatie. Heel veel hangt trouwens af van de lokale context. Bepaal daarom tijdig de meest geschikte aanpak binnen de specifieke context.

Burgers niet betrekken, is extra weerstand scheppen en doen groeien. De beslissing tot een fusie ligt finaal bij de mandatarissen in de gemeenteraad, maar het betrekken van de bewoners van bij de eerste denkpistes in het complexe proces is een goede basis voor een breed draagvlak. Dat kan net zo goed in een kleine als in een grotere gemeente. Zo gaat Assenede een traject lopen met vier rondetafelgesprekken. Het aantal mensen rond de tafel is er afhankelijk van de grootte van de 'kern'. Ook heeft het bestuur aan alle adviesraden een officieel advies gevraagd omtrent hun voorkeur voor een fusie. Het lokaal bestuur van Kaprijke loopt een traject met gelote burgerpanels. Waar dorpsraden en bewonersplatformen actief zijn, kunnen deze bij aanvang van de processen ingeschakeld worden om hun achterban te informeren en te bevragen. Zo krijgen de burgers ruime mogelijkheid tot inspraak wat het draagvlak nog steviger maakt.

In de realiteit worden bewoners soms verrast door de keuze van de fusiepartner. Zo had Nevele tijdens de vorige legislatuur bv. Aalter zien aankomen, maar het werd Deinze...

De ervaring leert dat 'de burger' vooral wakker ligt van dienstverlening. De inzet op nabije dienstverlening na de fusie is dan ook cruciaal. Het lokaal bestuur rekent en telt en is uit op efficiëntie. Maar is de centrale dienstverlening wel nog bereikbaar? Is ze ook bereikbaar voor kinderen en voor 70-plussers? Kan de dienstverlening op afspraak? Is er voldoende vraag? Fusioneren en decentraliseren van dienstverlening zijn onlosmakelijk verbonden in een succesvol fusieverhaal.

Het echte grote werk begint pas na de principiële beslissing tot vrijwillige samenvoeging. Wanneer het duidelijk is welke lokale besturen zullen samengaan, start het creëren van de gemeenschappelijkheid binnen het nieuw te vormen lokaal bestuur. Uiteraard vergt het werken aan een harmonisch nieuw evenwicht heel wat tijd...

Het [Samenwerkingsverband Burgerkracht Europa \(SBE\)](#) brengt sinds 2015 sleutelfiguren samen die een visie hebben op actief burgerschap in Europees perspectief. SBE ziet **dat burgers de complexiteit van beleidszaken wel degelijk begrijpen! VVDB vraagt dan ook aan de besturen om heel transparant te zijn in het hele fusieproces - van intentie tot afronding - en burgers daarbij zo nauw mogelijk te betrekken, ook in de aanloopfase.** Dit voorkomt situaties zoals in Mechelen en Boortmeerbeek waar burgers uit de krant moesten vernemen dat een fusie komende was. Het gemis aan draagvlak werd snel duidelijk en de plannen werden weer van tafel geveegd. Nieuwe fusieplannen in de nabije toekomst worden hierdoor sterk bemoeilijkt.

Prof. Tine De Moor (Belgisch historicus, Erasmus Universiteit Rotterdam):

Er is meer continuïteit bij burgers dan in het gemeentehuis. Denkt op langere termijn.

Ter illustratie de situatie van Lievegem

Tony Vermeire gaf in mei 2022 een lezing voor VVDB rond het fusieproces dat tot Lievegem leidde. Hij was toen nog burgemeester van deze fusiegemeente. Hiervoor was hij burgemeester van Zomergem. Kort na de lezing werd hij consultant bij IDEA. Tony Vermeire kon de inwoners van Zomergem - via een informatieve uiteenzetting gevolgd

door uitwisseling omtrent het waarom van de fusie - ervan overtuigen dat de plannen voor een samenwerking of fusie met Lovendegem en Waarschoot veel voordelen boden. Hij wilde de burgers minder betrekken bij de keuze van de gemeente waarmee Zomergem zou fusioneren, maar presenteerde de inwoners wel een afwegingskader. Hij bekwam hiermee het fiat van de burgers om de plannen verder uit te werken. Tony Vermeire maakt een onderscheid tussen **2 soorten fusies**: een 'ambachtelijke fusie' tussen gelijkwaardige gemeenten en een 'industriële fusie' tussen een grote met een of meer kleinere gemeente(n). Bij de 2^e soort is er al een sterke, bestuurskrachtige gemeente aanwezig die de bestuurskracht van een andere gemeente omhoog tilt. Het 'systeem' van de grote partner wordt in dat geval doorgaans grotendeels behouden. In Lievegem werden 3 gelijkwaardige, kleinere gemeenten verenigd en wordt sindsdien gezorgd voor het welzijn van de 7 dorpen die nu deel uitmaken van de fusiegemeente.

Tony Vermeire adviseert besturen om de burgers niet kortweg met een ja/nee te bevragen (cfr. wat in Ruiselede en Wingene gebeurde).

VVDB adviseert: **Geef vooreerst vanuit het bestuur een breed zicht, een ruime schets mee en stoffeer de intentie tot fusie door de voordelen te duiden.** Organiseer dus overleg met uitwisseling van standpunten. Zo komen de meningen van burgers dichterbij elkaar. Zorg er dan ook voor dat alle doelgroepen in de gemeente deelnemen. Krijgt een bevraging van alle burgers toch de voorkeur, stel dan ook vragen als: *Waarom wel een fusie? Waarom met deze partner?*

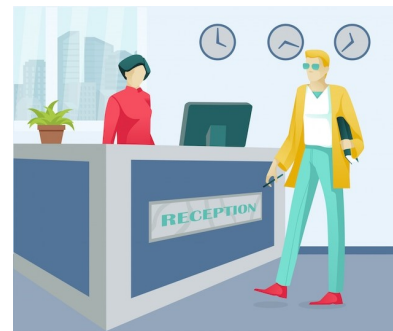

Kleinere gemeenten

Kleine kernen zijn terughoudend om met een grotere gemeente samen te gaan. Maar de burgemeester van Wachtebeke zag het erg rationeel, de bestuurskracht en inzet van personeel en middelen indachtig: *wij kunnen ons enkel verbeteren als we met een sterke gemeente samengaan.*

Tony Vermeire expliciteerde dit nog: Een kleinere gemeente is alleen al door een kleiner personeelsbestand kwetsbaarder wat de bestuurskracht betreft. Een fusie biedt meer middelen om een correcte en professionele uitvoering van alle taken te waarborgen. Maar het is wel een intens proces, steen voor steen weer alle dienstverlening opbouwen (zoals de onthaalbalie, centrale backoffice, afspraak voor vreemdelingen aan een andere balie, ...).

Bekijk de opnames van de uitwisselingen over fusies en het belang van burgergroepen in grotere gemeenten [met Tony Vermeire](#) (toen nog burgemeester van Lievegem, intussen IDEA-consultant) en met [Andy De Brabander](#) (docent aan HoWest en bestuurslid van burgergroep *Leefbaar Varsenare*).

Wat is bij fusie belangrijk in dorpen of wijken (de 'kleine kernen')?

VVDB somt alvast deze aandachtspunten op:

- ◇ Fusies van lokale besturen zijn belangrijk want de slagkracht verhoogt sterk tegenover die van de individuele gemeenten. Maar de **schaalgrootte** die daar plots mee gepaard gaat, kan een negatief effect hebben op de sociale samenhang in het dorp en op de nabijheid van het bestuur. Vooral het contact tussen bestuurders en/of de administratie met de dorpingen kan versralen. Burgers willen geen bestuur of ambtenarij die enkel ver weg in een centraal gelegen en moeilijker bereikbaar gemeentehuis verblijft. Werk hieraan zodat een nieuw **evenwicht** kan ontstaan.
- ◇ De nieuwe fusiegemeente maakt best gebruik van **'het kapitaal' van alle inwoners**. Enkel in de tussenruimte tussen een slimme overheid enerzijds EN een enthousiast burgerinitiatief (van voldoende wakkere burgers en burgerverenigingen) anderzijds wordt een nieuwe, democratische samenleving mogelijk. Tip hierbij van Andy De Brabander: teken een visie op het samen-leven uit vanuit een **holistische view**. Elke actie heeft immers een bijhorende reactie, en elke reactie een opvolgende actie.
- ◇ **De eigen identiteit van de kernen tegenover de superidentiteit van de fusiegemeente**. De identiteit van een dorp of wijk is altijd gelaagd en kan tot ver in de tijd (in de geschiedenis) teruggaan. Om tot een harmonie te komen in het grotere geheel, moet het nieuwe bestuur zoveel mogelijk lagen en best ook de laag van voor de fusies in de jaren '70 meenemen. Een gesprek hierover tussen het nieuwe bestuur en burgervertegenwoordigers van de dorpen of wijken (zoals bestuurders van dorpsraden/bewonersplatformen/dorpsverenigingen/...) is alvast een goed begin.
- ◇ De voeling en verbondenheid met het nieuwe lokaal bestuur. **Voelen burgers/burgergroepen dat ze bij het nieuwe bestuur terecht kunnen**, dat hun vragen serieus genomen worden?
- ◇ De **nabijheid van** algemene, dagelijks gebruikte **dienstverlening** (zie ook de inspiratienota ge(de) centraliseerde dienstverlening link). Lievegem koos er na de fusie bv. voor om als grotere gemeente de dienstverlening te optimaliseren/decentraliseren om zo bij wijze van spreken toch 'klein' te kunnen blijven. De gemeente wilde zoveel mogelijk dienstverlening dicht bij de bevolking houden.

- ◇ De aanwezigheid van **connecties** met/tussen de verschillende dorpen in de fusiegemeente zodat de bewoners elkaar beter leren kennen. Onder meer trage wegen en gerichte recreatie scheppen meer ontmoetingskansen tussen individuele bewoners van diverse kernen.
- ◇ **De nabije aanwezigheid van ontmoetingsruimte is essentieel voor burgerinitiatieven.** Bekijk hierover ook [de IDEA-studie](#) die Vlaanderen bestelde over de rol van **het dorps huis** in het geconnecteerde dorp.
- ◇ Lees over **nabijheid** ook dit [opinieartikel uit Knack](#).

3. WAT ZEGT VLAANDEREN ROND HET BETREKKEN VAN BURGERS BIJ FUSIES?

In het [draaiboek voor vrijwillige fusies van Vlaanderen](#) staat een paragraaf over betrokkenheid van de burgers. De Vlaamse Regering heeft expliciet gekozen voor schaalvergroting op vrijwillige basis. De procedure voor vrijwillige samenvoeging van gemeenten in het decreet over het lokaal bestuur (DLB) bevat geen criteria of vereisten voor burgerparticipatie gelet op het principe van de lokale autonomie. Dat neemt niet weg dat een lokaal draagvlak heel belangrijk is bij een samenvoeging van gemeenten. Het is raadzaam om voldoende voeling te houden met de bevolking en rekening te houden met mogelijke gevoeligheden. Het draagt bij aan een positief verhaal van bestuurskrachtversterking voor de inwoners. De besturen bepalen zelf hoe ze de burgers bij het samenvoegingstraject betrekken en hen overtuigen van de argumenten.

De gemeenten die op 1 januari 2019 fuseerden, leverden verschillende inspanningen om hun burgers te informeren en te betrekken. Ze werkten met een uitgebreide fusiewebsite, een generieke fusiemailbox, infoavonden en burgerfora. Het Decreet Lokaal Bestuur (art. 302-325) reikt een aantal gereguleerde vormen van burgerparticipatie aan, zoals de gemeentelijke volksraadpleging. Op de website Lokaal Bestuur Vlaanderen staan [modellen om een volksraadpleging te organiseren](#). Andere inspraakinstrumenten die Vlaanderen vermeldt, zijn de oprichting van wijkcomités en van burgerpanels, de organisatie van een debatavond, de organisatie van een vragenuurtje voor de inwoners tijdens de gemeenteraad, het gebruik van digitale participatietools.

4. GOEDE PRAKTIJEN VAN LOKALE BESTUREN ALS WEGWIJZERS

Deinze

Fusiegemeente Deinze organiseerde een [Ronde van de Dorpen](#) en trok in 2022 met het stadsverhaal [Deinze 2040](#) naar elk dorp. Een delegatie van het lokaal bestuur waaronder ook de participatieambtenaar beluisterden zo de toekomstplannen van de bewoners voor hun stad of dorp, en stimuleerden hen hier verder over na te denken.

Lievegem

Deze fusiegemeente hield in 2019 een grote enquête bij de bevolking i.f.v. het beleidsplan. Er werd een kaart online gezet waarop alle projecten staan en die bijzonder vaak wordt bekeken. **Inspraak levert duidelijk nieuwe ideeën op.** Lievegem probeerde ook moeilijker vormen van inspraak zoals burgerfora en 'droomoefeningen'. In **Zomergem** (dat dan in Lievegem opging) stelde het bestuur de volgende vraag aan burgers: *Geef ons 2 belangrijke kansen en uitdagingen voor de gemeenten?* Dit is meteen ook burgers uitnodigen: *Schrijf mee aan een nieuw verhaal!* Ook in Zomergem werkte een erg sterke burgergroep mee aan een verkiezingsavond met de verschillende politieke partijen. De groep gaf naar voorbeeld van de adviesraden de bevindingen in een pamflet mee: *zo zien wij het*. Veel input van deze burgergroep en van de adviesraden kwam in de verkiezingspamfletten. De meeste partijen zijn positief /sterker uit de verkiezingen gekomen. De verkiezingsdebatten waren algemeen inhoudelijk veel sterker. Er was ook veel meer uitdaging want het ging over de nieuwe gemeente! Nog in Lievegem werd voor de doelstelling *tot één sterke landelijke gemeente komen met respect voor de dorpen* een LEADER-project aangegaan: **SAMEN LIEVEGEM**. Tony Vermeire duidt het doel dat dit project voor ogen had als: *Je mag nog altijd fier zijn dat je in je dorp woont! Je dorp is een soort voornaam met Lievegem als familienaam. Vergelijk het met verbondenheid met zowel Vlaanderen, België als Europa: gelaagdheid is belangrijk!* [Lees meer over het project](#) en bekijk het werken met verhalen om aan de nieuwe identiteit te bouwen. Het dorp **Waarschoot** kreeg bv. een gemeentebord waar ook 'Waarschoot' op stond in ruil voor 'een verhaal' rond Waarschoot. Trekkersfiguren trokken met een klapstoel en camera op ronde in de 7 Lievegemse dorpen en namen 60 verhalen op. Deze waren een bindmiddel voor identiteit. Het Lievegem-gevoel werd ook vergroot via het gemeentelijk infoblad en de sociale media (Facebook en Instagram '# venster op Lievegem').

Bekijk de [Aanpak organisatiemodel Lievegem](#) alsook de [Aanpak dienstverleningsmodel Lievegem](#).

Oudsbergen

In de fusiegemeente Oudsbergen [bepaalden de inwoners de nieuwe naam van de gemeente](#). Uit 547 voorstellen van burgers selecteerde een volksjury vier namen. Hierna leidde een stemming naar het gekende eindresultaat. Met een mooi evenement werd de nieuwe naam bekendgemaakt. Bekijk [de grote stappen](#) (timing) van de fusie. Op zoek naar de nieuwe identiteit stelde deze fusiegemeente een referentiekader op. Deze [Kompasnota](#) geeft weer waar de nieuwe organisatie voor wil staan en omvat naast de strategische visie ook de ambities en visie op vlak van dienstverlening en organisatie. De nota kwam tot stand op basis van overleg in diverse groepen (ambtelijk en politiek samengesteld) en nam ook trends en uitdagingen mee vanuit vier inspiratieavonden. De nota pleit en maakt ruimte voor **burgers die zelf initiatief nemen** en participeren en die zo de gemeente mee richting geven vanuit een zin voor burgerschap.

Om burgerinitiatief te stimuleren wil Oudsbergen ruimte geven aan gemeenschappen (dorpen, wijken, verenigingen, gezinnen en individuen). Ruimte om nog meer dan vandaag eigen verantwoordelijkheid te nemen voor de kwaliteit van ieders leven en leefomgeving. Deze burgers weten immers het beste wat ze willen, wat zij daar zelf aan kunnen bijdragen en wat zij van het gemeentebestuur verwachten. Het gemeentebestuur stuurt daarbij op een manier die recht doet aan de beoogde initiatieven. (...) Een dergelijke participatieve samenleving vereist samenwerking, partnerschap, meedenken en gedeelde verantwoordelijkheden, waarbij ieder zijn rol heeft in de samenleving, als individu, gezin of vereniging. Burgerschap is het sleutelwoord in zo'n samenleving. (...)

Als er bereidheid is om dit te doen, kan het gemeentebestuur als onderdeel van die samenleving mensen inspireren, kaders scheppen en ondersteunen. Oudsbergen wil daarom dicht bij de inwoners staan en hun belangen regionaal behartigen.

Puurs-Sint-Amands

Deze fusiegemeente zocht de nieuwe identiteit uit in de vorm van een citymarketingproject dat een verbindend verhaal schreef vanuit de acht woonkernen van de beide voormalige gemeenten. De mening van zowel medewerkers als inwoners werd hierin verwerkt. Het [nieuwe logo](#) - een grafisch spel van acht lijnen die de woonkernen op een gelijkwaardige manier met elkaar verbinden en die bovendien de letter 'P' laten zien - onderbouwde de evolutie naar de nieuwe gemeente.

Wachtebeke gaat fusioneren met de grotere gemeente Lochristi. De burgemeester van Wachtebeke zal ijveren om het systeem van wijkplatformen in het 'nieuwe' Lochristi uit te breiden naar het hele grondgebied van de nieuwe gemeente. Uiteraard zal dit tijd vergen, maar zo kunnen veel mooie plannen rijpen en samenwerkingen ontstaan.

Bekijk voor meer goede praktijken ook het [audit-rapport fusiebesturen van Vlaanderen](#) met daarin ook deze webpagina [Organisatie- en dienstverleningsmodel als bouwstenen voor een nieuwe identiteit voor het fusiebestuur](#).

5. WAT DENKEN BURGERS OVER EEN MOGELIJKE FUSIE? WAAR ZIJN ZE BEZORGD OVER?

Hieronder leest u de meest relevante opinies van burgers/bewonersgroepen die zowel op de VVDB-inspiratiedag in Helderghem (23/04/2022) als doorheen het jaar verzameld werden.

A. Knelpunten

Burgers voelen vrees voor de (mogelijke) veranderingen die zij rechtstreeks zullen ondervinden. Het kan hierbij om kleine zaken gaan, maar deze kunnen wijzen op de gevolgen van een verminderde (of gebrek aan) aandacht voor hun dorp of wijk en een te grote centralisatie van dienstverlening.

- ◇ Doorgaans is de hoofdgemeente minder vlot bereikbaar na een fusie. Burgers vrezen grotere afstanden te moeten afleggen. Rekening houden met diversiteit en dus cultuurverschillen in dorpen is weten dat sommige groepen fysieke bereikbaarheid nodig hebben.
- ◇ De contacten tussen burgers en de nieuwe hoofdgemeente worden meestal als minder goed en onpersoonlijker ervaren. Ze zijn vaak ook minder frequent.
- ◇ Bij meer centralisatie en verdere digitalisering van diensten (zeker na een fusie maar ook het geval in de 'oude' situatie) vrezen burgers dat ze 'vergeten' zullen worden. Het onpersoonlijke van een mail en het niet weten óf die gelezen wordt en wanneer de behandeling volgt, zorgt dat inwoners al snel een negatief gevoel krijgen over hoe de dienstverlening verloopt.
- ◇ Burgers vrezen het verlies van de betoelaging van hun vereniging, dat de reservatie van vergaderzalen complexer wordt of minder mogelijk is, dat nabije cultuur- en sportfaciliteiten verloren gaan, dat de gemeentebelastingen zullen stijgen, dat hun eigenheid in de fusiegemeente verloren zal gaan, dat het sociale weefsel in hun dorp eronder zal lijden, dat de verschillen binnen de gemeente nog groter zullen worden, dat het dorpsleven zal worden verstoord omwille van 'inmenging' van het nieuwe bestuur, ... Burgers vrezen ook de fusie met een (financieel of sociaal) niet zo aantrekkelijke buurgemeente.
- ◇ Een al jaren gehoorde klacht: het bestuur voert een beleid dat zich op het centrum concentreert. Dit vertaalt zich concreet in volgende verzuchtingen: Het bestuur zet te veel in op activiteiten in het centrum, en bouwt activiteiten in de dorpen af of biedt daar te weinig ondersteuning bij. Of in een bepaald dorp: dorpsbewoners vinden dat dorpskernvernieuwing op de lange baan wordt verschoven omdat eerst de centrumgemeente aan bod komt. Ook: lokale handelaars in de dorpen vinden dat ondersteuning van handel in de centrumgemeente altijd als eerste komt. Ook: er is wifi in de hoofdgemeente maar niet in de infrastructuur van de dorpen.

Daarom duikt de vraag op of de financiële middelen vanuit de gemeentelijke belastingen wel evenwichtig verdeeld worden volgens de grootte en het bevolkingsaantal van de kernen in het fusiegebied. Het is inderdaad belangrijk dat alle kernen evenwaardig en gelijkwaardig worden behandeld. Is er bv. gratis wifi in de ene accommodatie, realiseer dit dan in elke gemeentelijke infrastructuur. Communiceer over het tijdspad als dit niet overal tegelijk kan gebeuren.

- ◇ Typische dorpsproblematieken (zoals vergunningenbeleid, afwezigheid van openbaar vervoer, verdwijnende (sociale functies van) detailhandel, ...) zijn al langer een verzuchting. Deze zullen in een fusiegemeente wellicht nog minder worden aangepakt door het lokaal bestuur of eventueel doorverwezen naar de hogere overheid. Lokaal wordt met medewerking van vrijwilligers de *Minder Mobielen Centrale* wel ingezet.

B. Burgers gaven ook bestaande en mogelijke oplossingen door (naar lokale besturen toe)

- ◇ Organiseer regelmatig een 'dag van dorp' waarop dienstverleners aanwezig zijn.
- ◇ Raadpleeg de bevolking bij belangrijke beslissingen. Nodig dan minstens alle verenigingen uit.
- ◇ Focus meer op menselijkheid en denk niet altijd als manager. Bevorder samenhang en contact tussen de mensen. Ga samen met inwoners na wat hun behoeften zijn en hou er rekening mee. Schep klaarheid omtrent de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende gemeentelijke diensten en niveaus.
- ◇ Organiseer een meer uitgebreide telefonische bereikbaarheid, goed doordachte en uitgebreide openingsuren, duidelijke afspraken binnen de gehele organisatie over hoe er met vragen via mail wordt omgegaan (bv. er volgt een bevestiging met inschatting van de behandeltijd).
- ◇ Behoud zeker de dorpshuizen en bouw die verder uit. Deze kunnen als multifunctionele locatie voor tal van diensten (vanuit het lokaal bestuur maar ook vanuit burgers) ingezet worden. Een centrale ontmoetingsplaats voor burgers en verenigingen in elke deelgemeente is een must, zeker daar waar geen buurtwinkel, lokaal café of lokale bistro meer te vinden is.
- ◇ Bekijk of tanende detailhandel ondersteuning kan krijgen. Deinze overweegt momenteel bv. om als stad een overbruggingskrediet aan te bieden als een plaatselijke ondernemer geen lening krijgt van de bank. Stimuleer de inwoners (nog meer) tot lokaal aankopen en zorg voor herwaardering van de kleine zelfstandige.
- ◇ Een goede praktijk: Morkhoven (Herentals) richtte een wekelijkse markt in en organiseert daaraan gekoppeld en met vrijwilligers een dorpscafé in het buurthuis. Daar is ook personeel bij aanwezig dat hulpvragen capteert en kan doorverwijzen. Ook de marktkramers zijn nu tevreden en verenigingen kunnen op de markt financiële acties doen. In de andere dorpen van Herentals komen ambulante marktkramen langs.

Een initiatief van lokaal bestuur Herentals i.s.m. vrijwilligers: de donderdagmarkt in Morkhoven met marktcafé. [Foto Nieuws](#)

- ◇ Een andere goede praktijk: Diverse gemeenten in Meetjesland wierven samen een ambtenaar aan die onderzoekt waar de digitale kloven zitten, en die digitale cafés uitrolt zodat mensen van elkaar leren en oplossingen bedenken.
- ◇ Verzeker en verbeter de mobiliteit en bereikbaarheid o.a. via goede fietsverbindingswegen. Het centrum of de gemeentelijke infrastructuur moet vlot en veilig per fiets bereikbaar zijn. Voorzie deelfietsen in alle deelgemeenten. Faciliteer voor wie slecht te been is, de verplaatsing per wagen (via een gemeentelijke parkeerkaart, via het ter beschikking stellen van een deelwagen, ...). Gebruik de lokale dienstencentra of bied zelfs diensten aan huis aan voor minder mobiele mensen die niet op familie of kennissen kunnen rekenen (bv. hulp bij invullen documenten, afleveren identiteitskaarten).
- ◇ Ga het verlies van identiteit van het dorp tegen door de eigenheid van bestaande organisaties te behouden (bv. volkscafé, de eigen academie, sportlocatie, ...) Ondersteun de bestaande initiatieven waar nodig financieel of materieel, en garandeer zo een continue werking.
- ◇ Stel een 'verbindingsambtenaar' aan als laagdrempelig aanspreekpunt voor de fusiedorpen. Installeer zelfs een uniek aanspreekpunt in de gemeente voor dorpsraden/bewonersplatformen.
- ◇ Behoud de wijkagent en zorg dat die erg zichtbaar is op straat.

C. Burgers willen meer zelf doen

Burgers pleiten er ook voor om zelf tekorten inzake dienstverlening aan te pakken en zo meer draagvlak en meer welbevinden te creëren (bv. rond mobiliteit, digitalisering). Ze willen duidelijker ook meer initiatief nemen om bepaalde knelpunten aan te kaarten.

6. HOE MAAK JE VAN EEN FUSIETRAJECT EEN (UITERAARD PARTICIPATIEF) SUCCESTRAJECT?

VVDB richt zich hierbij tot de diverse actoren en formuleert hieronder bedenkingen naar lokale beleidsmakers, naar het ambtelijk apparaat en naar burgers/burgergroepen toe.

A. Overwegingen naar lokale beleidsmakers toe:

Een fusie is een lang en intensief traject. Het is daarbij erg belangrijk **bij iedereen aan te kloppen**, met alle 'groepen' (zowel intern, dus binnen de gemeentelijke diensten, als extern, dus met de burgers) gesprekken te voeren, geen mensen te vergeten. Met een speciaal daarvoor opgemaakte doelgroepenlijst kan het lokaal bestuur ingrijpen en op verschillende momenten in het proces bekijken of er niet gaandeweg tijdens het proces een doelgroep wordt vergeten. Blijf dus alle doelgroepen zowel intern als extern specifiek aanspreken. Neem hen mee op de geplande trajecten en hou rekening met hun signalen.

Zoals hierboven geschetst beslissen de beleidsmakers op de gemeenteraad met welke gemeente(n) hun gemeente gaat fuseren, maar is het aangewezen om de burgers vanaf de eerste denkpistes in het transitieproces te betrekken. Zo groeit vanaf de start tot aan de beslissing tot fusie een draagvlak. Uiteraard blijft het dan zaak de bevolking continu te informeren omtrent alle volgende stappen in het fusieproces. **VVDB ziet voor burgergroepen een cruciale rol weggelegd in het overleg omtrent hoe de nieuwe, grotere gemeente eruit kan en mag zien.** Lees verder in deze nota meer hieromtrent.

Participatie kan op heel diverse manieren en mislukt ook wel eens. Belangrijk is om bij de geplande processen op duidelijke manier eigenaarschap te geven aan burgers. Wie participeert moet erop kunnen vertrouwen dat

haar of zijn medewerking daadwerkelijk tot verandering leidt. **Inspraak werkt maar als er een speelveld is!** In Lievegem werden alle nieuwe **subsidie reglementen** bv. opgemaakt door de adviesraden. De raden en niet de politici zaten hier aan het stuur van de 'wagen'!

Inspraak geven staat impliciet ook voor samen zorg dragen voor de nieuwe gemeente. In Lievegem buigt de *Werkgroep Vinderhoute* zich over beleidszaken die Vinderhoute aangaan én creëert deze burgergroep samenhoorigheid door diverse acties.

PARTICIPATIEMETHODIEKEN

Met een mix van participatiemethodes kan maatwerk geleverd worden en is de kans op slagen groter.

Werk zowel digitaal als op papier of met gespreksvormen. Laat mensen ontwerpen maken, ideeën noteren op bierviltjes, droombeelden creëren, ... Het halfuurtje voor de gemeenteraad levert vooral voordeel op voor mondiale burgers vanuit het middenveld. Op een koffiemoment is een één-op-één-gesprek mogelijk met een begeleider. Mensen zullen dan sneller hun mening ventileren.

Intensievere en langduriger werkvormen van participatie zijn te vinden op het eind van [het verslag van de vorming met Andy De Brabander](#).

[Vlaanderen bundelt ook de knowhow hieromtrent](#) van andere verenigingen zoals SAAMO (Participatiekoffer voor groepen met minder behartigde belangen), VVSG (overzicht van technieken en checklist) en Demos (LCD-toolkit). [VVDB verzamelde verder ook deze methodieken](#).

Er is pas sprake van échte participatie wanneer invloed en/of controle wordt overgedragen aan de burgers die meedenken, meebepalen of zichzelf organiseren. Informeren en marketing voeren vanuit het bestuur is geen échte participatie. Bovendien kan er ook enkel over participatie worden gesproken als deze gericht is op het algemeen belang. Het gaat dus niet om een parkeerplaats voor de eigen individuele woning, maar bv. om de herinrichting van een wijk of het opstellen van een omgevingsvisie die het welzijn van alle bewoners behartigt, enz.

Lokale besturen wikken en wegen bij het nemen van de doorwegende beslissing tot fusie.

VVDB vraagt hen hierbij ...

- ◇ rekening te houden met **de historische eigenheid**, de identiteit van de 'oude' gemeenten. Het heeft geen zin zomaar een nieuwe identiteit op te leggen (zie o.a. de fusies uit de jaren '70 die nog steeds niet 'verteerd' zijn). Zeker als bij de fusie een 'kleine kern' voortaan met een 'grote partner' samengaat, zijn er wrijvingen rond oude en nieuwe identiteit te verwachten en is het aangeraden te luisteren naar de noden van de nieuwe kernen.
- ◇ een **visie** te vormen op de verspreiding van de diverse vormen van **dienstverlening** in de nieuwe gemeente. Niet alle belangrijke dienstverlening moet in de hoofdgemeente gecentraliseerd worden. Niet alle dienstverlening moet gedecentraliseerd worden, maar een goede bereikbaarheid van alle diensten is zeker wenselijk.
- ◇ rekening te houden met het gegeven dat kleinere 'kernen' (dorpen of buurten) zich makkelijker in de kou voelen staan. Geef hen als lokaal bestuur aanvankelijk meer aandacht tot ze er vertrouwen in hebben dat ze niet vergeten zullen worden.
- ◇ attent te zijn voor de mening van de dorpen omtrent die thema's die daar belangrijk zijn. Wees als lokaal bestuur regelmatig aanwezig. Win het vertrouwen van de dorpen en buurten door hen en hun noden steeds serieus te nemen. Toon betrokkenheid en zoek verbinding.
- ◇ duidelijke stappen te zetten richting **informeren en participeren vanaf de aanvang van het fusieproces** en ook erna binnen de nieuwe fusiegemeente. Maak deze participatie ook goed bekend.

- ◇ meer en meer ruimte te maken voor cocreatie of zelfs zelfsturing in dorpen, en burgerkracht aan te wenden die de leefbaarheid opkrikt. Stimuleer – zoals dat in Nederland en Duitsland veel meer het geval is (bekijk daarover bv. de nota [Goed voor elkaar Dorpen](#)) – burgers om zelf initiatief te nemen en tot beslissingen en verantwoordelijkheid te komen. Faciliteer dit via de juiste ondersteuning.

Voor het welzijn van alle burgers in de fusiegemeente kan niet genoeg gewezen worden op het belang van burgergroepen. Het betrekken van bestaande bewonersgroepen bij de fusieoperatie, en dit in een zo vroeg mogelijk stadium, is zo belangrijk om het fusieproces te doen slagen. Maak van de ervaringen van die groepen gebruik om gelijkaardige groepen in andere dorpen van de gemeente op te richten en deze goed te ondersteunen.

Waar die burgergroepen nog geheel niet aanwezig zijn, is het oprichten van dorpsraden of bewonersplatformen waarin vrijwilligers zetelen die zich de leefbaarheid en veerkracht van het dorp of de wijk aantrekken, een absolute aanbeveling van VVDB. [Lees hieromtrent meer over hoe dat kan gebeuren.](#)

Een bewonersplatform kan best organisch groeien. Faciliteer daarom de initiatieven van burgers, of geef burgers hiertoe een zetje, maar neem het initiatief niet in handen als bestuur. De werking van een bewonersplatform moet vrij zijn van politieke inmenging en het welzijn beogen van alle inwoners van het dorp.

Uit deze nota blijkt ten volle dat er bij fusies een grote rol kan zijn weggelegd voor bewonersgroepen. Zij kunnen de belangen van hun dorp aankaarten en verdedigen. Het werken aan een goede relatie met deze inspraakpartners kan enige tijd vergen, maar dit leidt tot vertrouwen en een kwalitatieve samenwerking. Dat is een belangrijke win-win waardoor het thuisgevoel en de veerkracht van het dorp/de dorpen sterk verhogen.

Gebruik dus zeker de dorpsraden/bewonersplatformen om de *knowhow* uit het dorp te capteren. Laat deze burgergroepen als bemiddelaar of informatieverschaffer fungeren. Zij kunnen een duurzaam intermediair orgaan vormen tussen het lokaal bestuur en de bewoners van het dorp of de wijk.

Hen **erkennen door het aangaan van [een samenwerkingsovereenkomst](#)** of convenant scheidt meer duidelijkheid in de rolverdeling, ook naar andere burgers toe. Bekijk hier ook een sjabloon voor [een huishoudelijk reglement](#) voor burgergroepen.

VVDB vraagt lokale besturen om deze dorpsraden/bewonersplatformen niet als één van de vele verenigingen te beschouwen, en zeker niet als een actiegroep waar best zo weinig mogelijk aandacht naar gaat. VVDB wil integendeel dit soort groepen aanbevelen. Zij kunnen immers mee verantwoordelijkheid nemen bij beleidszaken én er mee voor zorgen dat de aandacht van het lokaal bestuur voor het dorp of de wijk waar ze zich voor inzetten, niet verslapt.

Geraardsbergen is alvast op de goede weg en weet met [Stadsmakers](#) de inbreng van burgers alsook [de dorpsraden](#) positief aan te wenden.

Lees over het waarom van [deze Stadsmakers](#) en hoe zij een [burgerbudget](#) kunnen opvragen.

Een 'andere manier van besturen'

Het fusieproces brengt heel wat kansen met zich mee om over te gaan tot 'een andere manier van besturen' waarbij burgergroepen intens betrokken worden. Dit vraagt heel wat van de bestuurders die hierbij doorgaans het geweer van schouder moeten veranderen. Dit vergt immers bepaalde 'nieuwe' intrinsieke kwaliteiten onder meer de wil tot het kiezen van een andere aanpak en zo burgers niet alleen mee te betrekken maar hen zelfs de finale beslissingsmacht over belangrijke beleidszaken te geven. Het gaat hierbij om een daadwerkelijke inzet van participatie via de best passende, elkaar afwisselende technieken zodat burgers zoveel mogelijk het eigenaarschap krijgen. Deze omslag van aanpak leidt tot mooie resultaten als hij zowel vanuit de bestuurders als vanuit het ambtelijk apparaat komt. Dan ontstaat immers een belangrijke win-win waarbij de inzet van burgers en burgergroepen écht kan gevalideerd worden. Het gemeentelijk beleid krijgt een stevig draagvlak en er groeit weer vertrouwen in de politiek.

De fusie wordt het verhaal van sterke dorpen én een krachtige gemeente in de nabije en verdere toekomst.

Oudsbergen wil meegaan in deze maatschappelijke evoluties en waar mogelijk de trekkersrol mee opnemen. De fusiegemeente wijst erop dat de hogere overheid meer en meer taken doorschuift naar de regionale overheden. Zo belanden die taken dichterbij de inwoners en zal de lokale overheid steeds de meest adequate, meest stimulerende toegangspoort tot de burger moeten zoeken. Maar net op deze manier kan de lokale overheid samen met zijn burgers de doelen van Oudsbergen waarmaken.

Ook burgemeester De Vos van **Oudergem** bewandelt resoluut nieuwe wegen van participatie. [Lees meer](#) over o.a. de honderdkoppige bewonersassemblee. Bekijk ook Wij.Oudergem.be.

Je moet initiatieven oppikken en versterken, verbindingen leggen. Als je burgers vraagt wat ze willen, dan geven ze aan dat ze ruimte nodig hebben, dat dingen mogelijk gemaakt moeten worden. Om deze rol op te nemen, moet je naar de mensen toe trekken: zet de vergadertafel in de wijk. Dé gemeente bestaat niet meer, wijken en buurten zijn nu het kader. Als overheid moet je omgevingen verkleinen tot kernen waar je mensen kan verbinden. Integreer je in de omgevingen van buurten en wijken. Stap ook uit je eigen leefwereld en zoek convergenties met anderen, domeinoverschrijdend. Belangrijk is perspectief te brengen naar de burgers vanuit een verbindende functie. Krist Pauwels, trendwatcher. Uit [Kompasnota](#) Oudsbergen.

Herman Tjeenk Willink (Nederlandse politicus):

- ◇ *Het gaat om de ruimte die de overheid aan burgers laat om hun publieke verantwoordelijkheid te organiseren, in verenigingen, in de wijk, in maatschappelijke instellingen.*
- ◇ *Geen van de grote uitdagingen van onze tijd kan worden opgelost zonder de actieve deelname van burgers.*

[Samenwerkingsverband Burgerkracht Europa \(SBE\)](#)

B. Overwegingen naar ambtenaren toe

Het spreekt vanzelf dat ook de ambtenaren participatief betrokken worden en mee het fusieproces en de beleidsplannen van de nieuwe fusiegemeente uittekenen. Ook de opbouw van een intern draagvlak is immers noodzakelijk. **Oudsbergen** zette zelfs [thermometers en thermometers](#) in om vragen, onzekerheden en andere signalen over de fusie op te vangen die bij de medewerkers leefden.

Bij het betrekken van burgers is ook een **heel speciale rol** weggelegd **voor de ambtenaren**. Zij vormen immers een uiterst belangrijke verbinding tussen het nu grotere bestuur en de burgers/burgerverenigingen. Zij kunnen mee het maatwerk bepalen bij de ingezette participatiemethodieken. Zij zijn ook best geplaatst om de goede opvolging van gezamenlijke projecten met het lokaal bestuur of van burgerprojecten te verzekeren. Of een **ambtenaar** wel of niet **bereid** is tot een 'samenspel' met burgers, tot een ander soort communicatie die leidt tot cocreatie en die aanvankelijk - zoals elke verandering - moeite kost maar op termijn lonend is, is dus een cruciaal gegeven. Het ambtelijk apparaat van diverse gemeenten begint al die richting uit te gaan. Het gaat hierbij duidelijk om een veranderende mentaliteit, een gedragswijziging van een groep ambtenaren. **Belangrijk is dat participatie** en verbinding met burgers/burgerverenigingen vanuit het managementteam/ lokaal bestuur **niet toegewezen wordt aan één bepaalde ambtenaar**, maar dat hierrond stappen worden gezet die tot een groeiende participatieve cultuur bij het volledige ambtelijk apparaat leiden.

Mechelen heeft drie dorpsconsulenten die het reilen en zeilen en daardoor het welzijn van de zes dorpen mee bewaken. In Geraardsbergen zijn recent 'dorpsregisseurs' aangesteld die zowel op participatie inzetten als op het samenleven.

Hou er rekening mee dat burgers vaak te weinig het onderscheid maken tussen het bestuur (het college van burgemeester en schepenen) en de diensten (de ambtenaren). Soms krijgt een ambtenaar kritiek terwijl die ook maar een beslissing van het bestuur uitvoert. Deel bv. via de gemeentelijke website mee wie wat doet (dat is het duidelijkst via een organogram). Of laat de dorpsconsulent of een andere brugfiguur tussen kleine kernen en lokaal bestuur de dorpelingen wegwijs maken. Zo krijgen burgers meer inzicht in de gemeentelijke werking.

C. Overwegingen naar burgergroepen toe

VVDB formuleert als koepel van dorpsraden en bewonersplatformen deze aanbevelingen naar hen toe.

- ◇ Een fusieverhaal is complex en vergt veel voorstudie. De meeste lokale besturen nodigen experts uit om de transitie te begeleiden. De herschikking van alle gemeentelijke diensten is ook een lang en intensief verhaal. Vraag jullie lokaal bestuur om jullie zo vroeg mogelijk in het proces te betrekken en van de nodige voorkennis te voorzien. Geef jullie bedenkingen in functie van het algemeen belang van jullie dorp, de andere dorpen én de nieuwe gemeente ook zo snel mogelijk door.
- ◇ Bewoners vrezen dat fusies samengaan met een verlies aan identiteit en eigenheid. Maar **identiteit maken bewoners samen**, zij zijn immers de constante in het dorp. Praat daarover binnen jullie groep en spreek ook andere bewoners aan. Klaar uit wat jullie belangrijk vinden en niet verloren willen zien gaan. Geef dit duidelijk door aan het lokaal bestuur.
- ◇ Zet **de juiste persoon/personen** uit jullie werking in voor de gesprekken met het lokaal bestuur. Werk diplomatisch. Wees ook altijd transparant in wat jullie ondernemen ten behoeve van jullie dorp of wijk. Eerlijkheid en openheid zijn voorwaarden voor een goed en groeiend vertrouwen.
- ◇ Verduidelijk zo vlug mogelijk (en als dat kan nog voor de fusie een feit is) **het belang van de werking van jullie dorpsraad of bewonersplatform** tegenover de nieuwe beleidsmensen. Geef aan waar die voor staat en dat dit belangrijk burgerinitiatief moeten blijven bestaan in de fusiegemeente. Geef door dat het nieuwe bestuur best ook in de andere dorpen (waar nog geen gelijkaardig burgerinitiatief bestaat) de aanzet geeft op dat dergelijke groepen ook daar ontstaan.

Burgers aan uitwisselingstafels

- ◇ Laat de stem van jullie groep regelmatig horen in het fusieverhaal. Maak aan jullie lokaal bestuur jullie kijk – op tal van thema’s die belangrijk zijn voor de leefbaarheid in jullie dorp of wijk – zo neutraal en zo omvattend mogelijk kenbaar. **Geef adviezen door, duid sterke kwaliteiten en werkpunten aan voor meer (of behoud van) leefbaarheid in het dorp.** Uit jullie bezorgdheden. Zorg bij dit alles dat jullie ook namens jullie achterban (de bewoners van jullie dorp of wijk) kunnen spreken. Benadruk dat jullie zo democratisch mogelijk proberen te werken en voortdurend zoeken naar **verbreding van jullie werking** onder alle burgers van het dorp/de wijk.
- ◇ Kijk ook naar andere burgers en verenigingen in het dorp of de wijk. Moedig hen aan ook initiatief te nemen en sterke punten of bezorgdheden te uiten. Doe dat zo mogelijk zelfs samen.
- ◇ Jullie dorpsraad/bewonersplatform kan de belangrijke rol van dorpsondersteuner overnemen of creëren. **Verbind dus de mensen in jullie dorp of wijk.**
- ◇ Kijk als bewoners niet altijd naar wat het (lokaal) bestuur voor jullie kan doen. Ga na wat jullie zelf kunnen doen. Bekijk hoe jullie als dorpsraad/bewonersplatform meer kunnen samenwerken met het lokaal bestuur, er een vruchtbaar partnerschap mee kunnen aangaan. **Zeg aan het lokaal bestuur duidelijk dat jullie bewonersgroep verantwoordelijkheid wil nemen** en/of bij een aantal processen een ondersteunende rol kan spelen. Zet jullie bv. in rond vervoer in het dorp en zorg zo dat bewoners nog altijd bij de nodige dienstverlening geraken.
- ◇ **Neem niet de rol op van** actiegroep maar kies voor overleg. Zo bekom je meer én werk je aan een breder draagvlak. *Afrit 12 Dorpsraad Hansbeke* was bv. aanvankelijk een actiegroep maar groeide door tot een bewonersplatform. *Afrit 12* heeft drie keer per jaar een gestructureerd overleg met de beleidsmedewerker voor participatie van Stad Deinze.
- ◇ Sluit met het nieuwe bestuur een **afsprakennota** af die verduidelijkt wat jullie rol is in de beleidszaken die het dorp aangaan, en wat het nieuwe gemeentebestuur wil doen om jullie werking te faciliteren.
- ◇ Geef ruchtbaarheid aan de (nieuwe) afspraken met het lokaal bestuur door deze via diverse mediakanalen bv. persberichten, sociale media, ... te laten verspreiden. Op die manier zijn die afspraken beter gekend en winnen ze aan kracht binnen jullie dorps- of wijkgemeenschap. Jullie werking krijgt hierdoor weer meer erkenning bij zowel het lokaal bestuur als de achterban van dorps- en wijkbewoners.
- ◇ Zorg dat er geen doelgroepen uit het dorp of de wijk vergeten worden. Spreek daartoe zelf die doelgroepen specifiek aan. Zorg dat hun signalen (wensen, noden) bij het nieuwe lokaal bestuur terechtkomen.
- ◇ Als in jullie dorp op bepaalde vlakken of zelfs algemeen **tevredenheid** is ontstaan na een fusieproces, kunnen jullie er mee voor pleiten dat de andere dorpen van jullie gemeente ook kunnen bekomen wat in jullie tevreden dorp bestaat.

Uit deze nota en uit de ervaringen in het verleden blijkt zeker dat er bij fusies een grote rol kan zijn weggelegd voor bewonersgroepen. Deze burgergroepen kunnen de belangen van het dorp aankaarten en verdedigen. Het werken aan een goede relatie met het lokaal bestuur kan een werk zijn van lange adem, maar dit leidt tot vertrouwen en een kwalitatieve samenwerking. Deze belangrijke win-win kan het thuisgevoel en de veerkracht van het dorp sterk verhogen.

Er is ongelooflijk nood aan een andere manier van besturen en werken, met participatie van burgers, maar ook van ambtenaren, beleidsmakers, het middenveld en private instanties. Deze nieuwe vorm van samenwerken vraagt een andere instelling, maar ook een hele organisatorische wijziging.

7. EEN WOORD VAN DANK

Deze inspiratienota kwam mee tot stand dankzij:

- ◇ Tony Vermeire, consultant lokale en regionale overheden bij *IDEA Consult* en voormalig burgemeester van Zomergem en Lievegem.
- ◇ Andy De Brabander, docent *HoWest* en bestuurslid van burgergroep *Leefbaar Varsenare*.
- ◇ Cindy Kenis, voorzitter *Bewonersplatform Bassevelde*, Assenede.
- ◇ Wouter Langeroot, secretaris *Afrit 12 Dorpsraad* Hansbeke.
- ◇ De VVDB-leden en het VVDB-bestuur.
- ◇ VLM en Vlaanderen die deze inspiratienota mee mogelijk maakten.
- ◇ Alle anderen die op een of andere manier ook medewerking verleenden.

Lees op de [VVDB-website](#) veel informatie over dorpsraden/bewonersplatformen, leefbaarheid van dorpen en inzet van burgerkracht.

8. ENKELE AANVULLINGEN IN DE AANLOOP NAAR MEER FUSIES

FUSIE EN SCHAALVERGROTING

- ◇ Zowel burgers als sommige professionele instanties vrezen dat schaalvergroting het participatiegehalte in gemeenten/steden zal afzwakken. Onderzoek spreekt dit echter tegen. **Schaalvergroting staat niet haaks op democratie!** Kleine plattelandsgemeenten hebben immers niet voldoende wijkvaardige ambtenaren, hebben niet het professionalisme om echt participatief te werken, om beleidsvoorstellen van onderuit mee te nemen. **Het zijn de sterke lokale besturen die zorgen voor minder afstand, en die meer vertrouwen krijgen.** Lees meer in [dit verslag](#) en bekijk [de presentatie](#) van de webinar van Prof. en Burgemeester Vorselaar Lieven Janssens.
- ◇ Veel kleine gemeenten hebben angst voor identiteitsverlies in een fusie met een grote gemeente of stad. Kortessem gaat nu toch de fusie met Hasselt aan. De nieuwe stad blijft Hasselt heten. Deze fusie brengt talrijke voordelen met zich mee voor de burger, voor de interne organisatie (o.a. klantgericht werken, de dienstverlening uitbreiden) én voor de rol van Hasselt als groeiende centrumstad. Voorafgaand konden inwoners en ondernemers hun wensen uiten in twee burgerbevragingen. [Lees meer](#).

FUSIE EN DE AANKOMENDE VERKIEZINGEN: ALS BURGERGROEP WEGEN OP HET NIEUWE BESTUUR

- ◇ VVDB onderstreept in deze nota het belang van burgergroepen die samen met hun lokaal bestuur aan de leefbaarheid en veerkracht van hun dorp/buurt willen werken, en schreef in aanloop van de beide verkiezingen in 2024 dit [MEMORANDUM](#) voor de Vlaamse en lokale overheden. VVDB maakte daarnaast [dit sjabloon](#) op waarmee burgergroepen zelf een visienota op maat kunnen aanmaken om zo de thema's die in hun dorp of buurt leven, bij hun lokaal bestuur aan te kaarten. Ga hier zeker mee aan de slag bij een fusie!
- ◇ *De Wakkere Burger* zegt: fusies zijn niet meer te vermijden. Beweeg je lokaal bestuur bij fusie tot een participatiemoment waarop je als burgergroep iets te vertellen hebt. Blijf op de hamer kloppen rond die aandachtspunten waar dorpingen zich zorgen om maken of andere ideeën rond hebben. Opgelet: fusies zijn hyper technische materie. Probeer goed samen te werken met je lokaal bestuur dat ook experts inschakelt.